

Saksframlegg

Sak 15/23: Fastsetting av kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn i region 3 Oppland i 2023 - 2024

Sekretariatets forslag til vedtak

Rovviltnemnda i region 3/ Oppland vedtar en kvote på 4 brunbjørner for skadefelling i 2023/24. Det åpnes for lisensfelling av brunbjørn på eventuell gjenværende skadefellingskvote til høsten.

Kvoten for skadefelling gjelder for perioden fra 1. juni 2023 til 15. februar 2024 og kvoten for lisensfelling gjelder for perioden fra 21. august til 15. oktober 2023, eller til kvoten er fylt dersom det skjer før perioden er slutt.

Geografisk avgrensning for kvoten: Kvoten gjelder for rovviltregion 3/ Oppland.

Vi stiller følgende vilkår:

- Forvaltningsplanen for rovvilt i region 3 vil ligge til grunn for iverksettelse av eventuelle betingede skadefellingstillatelser, jf. også rovviltforskriften §§ 1, 6 og 9.
- Binne med unger samt hennes unge(-r) er unntatt fra lisensfelling.
- Melding om skutt bjørn skal umiddelbart gis til Statsforvalteren.
- Dersom jeger skadeskyter eller løsner skudd mot bjørn skal det uten opphold meldes fra til Statsforvalteren og til nærmeste politimyndighet.
- Jeger plikter å holde seg oppdatert om status for lisensfellinga minst en gang daglig under fellingsforsøk. Statsforvalteren oppretter en bjørnetelefon som gir jegeren opplysning om antall felte dyr og hvor mange dyr som gjenstår på kvoten.
- Lisensjegere plikter å registrere seg som bruker av Statsforvalterens [SMS-varslings-tjeneste](#).

Vedtaket er fattet etter § 7 og §§ 8 og 10 i rovviltforskriften, jf. naturmangfoldloven § 18 første ledd bokstav b.

Det gjøres oppmerksom på at all irregulær avgang etter dette vedtaket er fattet, belastes kvoten.

Her finner du [naturmangfoldloven](#) og [rovviltforskriften](#).

Bakgrunn for saken

Skadefelling av brunbjørn er et virkemiddel for å avhjelpe akutte skadesituasjoner som kan oppstå på husdyr eller tamrein. Rovviltnemnda eller Miljødirektoratet setter en kvote for betinget skadefelling, jf. rovviltforskriften henholdsvis §§ 8 og 13, og fellingstillatelse gis av Statsforvalteren innenfor den kvote og de vilkårene som er satt, jf. § 9, og føringer gitt i rovviltforliket. Kvoten som vedtas gjelder i perioden 1. juni til 15. februar, jf. § 8 første ledd siste punktum.

Skadefelling retter seg mot enkeltindivider, og er ikke et virkemiddel som kan benyttes til å regulere bestanden. Regulering av bestandsstørrelsen skal skje gjennom lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten for betinget skadefelling kan derfor heller ikke direkte sammenlignes med en kvote for lisensfelling eller kvotejakt. Kvoten settes blant annet ut ifra det en forventer er realistisk at kan bli felt under skadefelling gjennom beitesesongen.

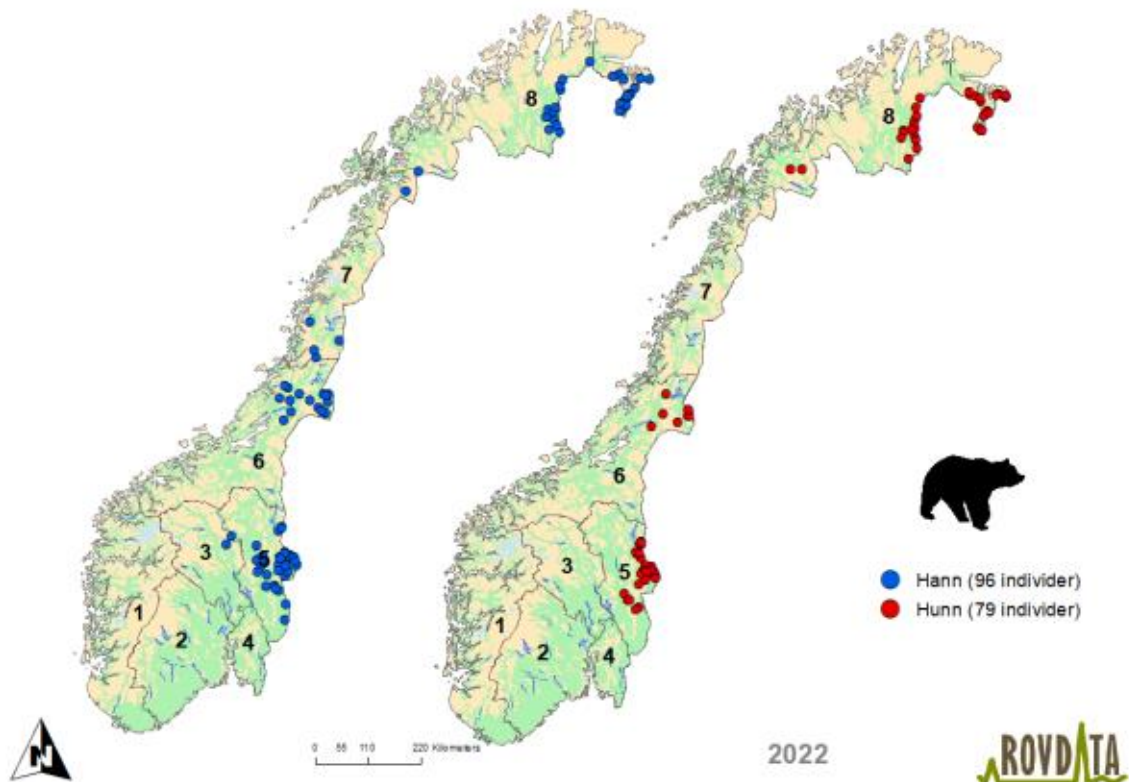
Lisensfelling av fredet rovvilt er hjemlet i naturmangfoldloven § 18, første ledd bokstav b og c, jf. rovviltforskriften § 10. I rovviltforskriften § 10 framgår det at «dersom vilkårene i forskriften § 7 er oppfylt, kan en rovviltnemnd fatte vedtak om kvote for lisensfelling for å begrense veksten og/eller utbredelsen av en bestand av gaupe, jerv, bjørn og ulv. Felling kan bare gjennomføres dersom det ikke finnes annen tilfredsstillende løsning ut fra prinsippet om geografisk differensiert forvaltning.»

Bestandsstatus for brunbjørn

Brunbjørnbestanden overvåkes ved årlig innsamling og analyse av DNA-prøver. DNA-analysene gir fortløpende informasjon om nye individer, geografisk utbredelse og kjønnsfordeling. I tillegg danner dette grunnlaget for å estimere antallet ynglinger i Norge og de ulike rovviltregionene.

I 2022 ble det påvist 175 brunbjørner i Norge, som er 15 flere enn året før. Dette er minimumstall for antallet brunbjørner som har oppholdt seg i Norge i løpet av 2022. Av disse var 79 hunnbjørner og 96 hannbjørner. Dette er det høyeste antallet hunnbjørner som er påvist i Norge siden 2009.

I 2022 ble det påvist 75 brunbjørner med geografisk midtpunkt i Innlandet fylke, av disse var 35 hunnbjørner og 40 hannbjørner. Dette er en økning fra 2021 da det ble registrert totalt 66 brunbjørner, og det høyeste antallet som er påvist siden registreringen startet i 2009. Av de 75 bjørnene er 74 registrert med geografisk midtpunkt i region 5/ Hedmark og en i region 3/ Oppland (Figur 1). Dette betyr ikke at det ikke har vært flere brunbjørner innom Oppland i 2022, bare at de individene som har vært innom Oppland er registrert med geografiske midtpunkt i andre regioner.

Figur 1: Kartene viser geografisk fordeling av 175 bjørner påvist med DNA-analyse i Norge 2022. Det er ett punkt for hvert individ, og for individer som er registrert med mer enn én prøve vises ett punkt som er et geografisk midtpunkt.

Estimat av antall ynglinger

Antallet ynglinger beregnes på bakgrunn av antallet registrerte hunnbjørner og deres geografiske lokalisering. For 2022 er det estimert at det var 9,5 ynglinger av brunbjørn i Norge. Dette er en økning fra 8,1 ynglinger foregående år. I region 3/ Oppland, som ikke har bestandsmål for bjørn, er det ikke registrert noen ynglinger.

Skadefelling, lisensfelling og annen avgang

Det er ingen kjent avgang av bjørn i region 3/ Oppland i 2022. Før dette har det også vært lite avgang av bjørner i regionen. I 2021 ble det felt en bjørn i nødverge, før det må man tilbake til 2017 da det ble felt en bjørn på skadefelling.

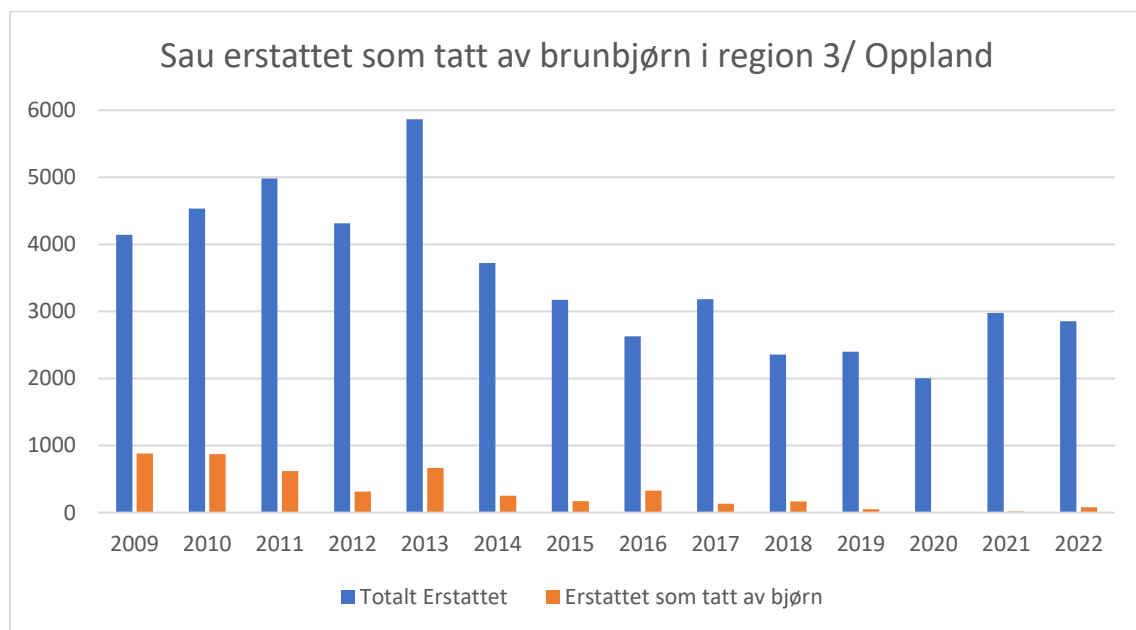
Tap og skadesituasjonen for husdyr og tamrein på beite

Det nærmeste utbredelsesområdet for binner er avgrenset til østlige områder mot riksgrensen i region 5/ Hedmark. Det er i all hovedsak streifende hannbjørner som kommer inn i beiteområdene i region 3/ Oppland, og dette kan forekomme i hele regionen.

Sau

Det har fra 2010 vært en vesentlig nedgang i antall skader på husdyr der bjørn er skadegjører, men med noe variasjon mellom år. Det var igjen en økning i antall sau erstattet som tatt av bjørn i 2022 sammenlignet foregående år. I 2022 ble det dokumentert 7 skader forårsaket av bjørn, alle i Dovre kommune.

Det er ingen dokumenterte skader på storfe og tamrein forårsaket av bjørn i Oppland. Enkelte år forekommer det skader forårsaket av bjørn på bikuber. Det ble ikke registrert skade på bikuber i 2022, men i 2021 ble det registrert en antatt sikker skade av bjørn på bikube i Lillehammer-regionen.

Figur 2: Antallet sau erstattet totalt og sau erstattet som tatt av bjørn i region 3/ Oppland i perioden 2009 – 2022

Vurderinger og innstilling fra sekretariatet

Om rovviltnemndas myndighet

Rovviltnemnda har myndighet til å fatte vedtak om kvote for betinget skadefelling og lisensfelling, jf. forskriften §§ 7, 8 og 10, når bestanden av den enkelte art ligger over de nasjonalt fastsatte bestandsmålene for regionen, jf. forskriften § 4.

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for bjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvote for betinget skadefelling og lisensfelling.

Sekretariatets vurdering av naturmangfoldloven §§ 8-12

Etter naturmangfoldloven § 7 skal prinsippene i lovens §§ 8 til 12 legges til grunn som retningslinjer ved utøving av offentlig myndighet. Beslutninger som kan påvirke naturmangfoldet skal tuftes på vitenskapelig kunnskap om arters bestandssituasjon, jf. naturmangfoldloven § 8. Bjørnebestanden er godt undersøkt med årlige bestandsregistreringer, og man har dermed god oversikt over status og utvikling i bestanden.

“Føre-var-prinsippet” i § 9 sier at når det ikke foreligger tilstrekkelig kunnskap om hvordan beslutningens virkning vil være på naturmiljøet, skal man unngå mulig vesentlig skade på naturmangfoldet. Sekretariatet anser at det foreligger tilstrekkelig kunnskap til at nemnda kan fatte vedtak.

Ut ifra den vitenskapelige dokumentasjonen som foreligger om bestandsstatus og utvikling for brunbjørn mener sekretariatet å ha tilstrekkelig kunnskapsgrunnlag til å kunne anbefale en kvote for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn, uten at den samlede belastningen blir for stor og irreversible skader vil påføres bestanden, jf. naturmangfoldloven §§ 8 og 10. Paragraf 11 anses ikke som relevant i denne sammenheng.

Sekretariatet viser til prinsippet om differensiert forvaltning av rovvilt, jf. rovviltforskriften § 1 og forvaltningsplanen for rovvilt i region 3/ Oppland. Med differensiert forvaltning menes at hensynet til ulike interesser vektlegges forskjellig i ulike områder og for de ulike rovviltartene. Ved å nytte differensiert forvaltning mener sekretariatet at prinsippet om miljøforsvarlige teknikker og driftsmetoder, herunder lokalisering, i naturmangfoldloven § 12 er ivaretatt.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3

Sekretariatets vurdering av samlet kvote for lisensfelling og skadefelling og vilkåret om at uttaket ikke truer bestandens overlevelse

Ifølge naturmangfoldloven § 18, andre ledd, kan vedtak bare treffes hvis uttaket ikke truer bestandens overlevelse. Ved vurdering av kvote for lisensfelling skal rovviltnemndene, ifølge kommentarene til § 7 annet ledd, gjøre en samlet vurdering av bestandens status og forventede utvikling og sannsynliggjøre at bestanden etter neste yngling fortsatt vil oppfylle bestandsmålet for regionen.

Bestanden av brunbjørn nasjonalt ligger under det fastsatte bestandsmålet. Region 3/Oppland har ikke eget regionalt bestandsmål for brunbjørn. Sett i forhold til binneområdene i Sverige/Hedmark, har de bjørnene som har hatt tilhold i Oppland vandret langt ut fra reproduksjonsområdet. Så langt er det bare påvist forekomst av hannbjørner i regionen. Tidvis har noen av disse opptrådt mer stasjonært, og det er registrert overvintringer. Noen bjørner kan også vandre tilbake mot binneområdene. Sekretariatet anser at felling av et begrenset antall brunbjørner i region 3 vil ha liten innvirkning på bestandens overlevelse og at det i liten grad vil virke inn på muligheten for å oppnå den nasjonale bestandsmålsettingen kommende år.

Om kvote for betinget skadefelling

Sekretariatet anser at omfanget av skader forårsaket av bjørn tilsier at rovviltnemnda bør vedta en kvote for betinget skadefelling av brunbjørn i 2023-24. I 2022 fastsatte rovviltnemnda en samlet kvote for skadefelling og lisensfelling på fire brunbjørner. Statsforvalteren ga ved flere tilfeller skadefellingstillatelse på bjørn i beitesesongen 2022. Det ble ikke felt brunbjørn i region 3, hverken under skadefelling eller lisensfelling, i løpet av fjoråret. Med bakgrunn i kjent avgang av brunbjørn de siste årene, kunnskap om bestandsmessige forhold og føringer i forvaltningsplanen, samt siste års skadeomfang på bufe, anbefaler sekretariatet en kvote for betinget skadefelling på fire brunbjørner i Oppland.

Sekretariatet viser til at skadefelling ikke er et virkemiddel for å regulere bestanden, men at formålet er å håndtere akutte skadesituasjoner eller situasjoner hvor det er et overhengende skadepotensial. Statsforvalteren må i hvert enkelt tilfelle vurdere en eventuell iverksetting opp mot regional forvaltningsplan og kriteriene i rovviltforskriften. Det er ikke forvaltningsområde for bjørn i region 3, og terskelen for å iverksette betinget skadefelling vil være lav. Sekretariatet viser også til at dyr som blir felt ved skadefelling også trekkes fra den samme kvoten for lisensfelling.

Om kvote for lisensfelling av brunbjørn

Sekretariatet viser til siste opplysninger om bestandsstatus og bestandsutvikling for brunbjørn, samt kjent avgang i bestanden. Med hensyn til at bestanden ikke skal påføres en for stor samlet belastning, mener sekretariatet at det samlet sett ikke bør felles mer enn fire brunbjørner i Oppland i 2022 gjennom skadefelling og lisensfelling. Siden 2015 er det kun felt 2 brunbjørner i region 3/ Oppland. Samtidig øker antallet brunbjørn i Innlandet, og det kan forekomme flere hanndyr på vandring. Det er lav sannsynlighet at det vil forekomme binner i regionen, men det bør likevel stilles som vilkår at binne med unger unntas fra lisensfelling.

Ut ifra bestandssituasjonen, samt skadehistorikk og skadeomfang på husdyr forårsaket av brunbjørn, er sekretariatet av den oppfatning at rovviltnemnda bør åpne for lisensfelling av brunbjørn i hele region 3/ Oppland på eventuell resterende kvote for skadefelling. Sekretariatet anser at et vedtak om en samlet kvote på fire brunbjørner for skadefelling og lisensfelling i region 3/ Oppland ikke vil true bestandens overlevelse eller være til hinder for å nå bestandsmålet nasjonalt kommende år.

Sekretariatet for rovviltnemnda i region 3

Sekretariatenes vurdering av lisensfellingsområde og hjemmelsgrunnlaget for lisensfelling og skadefelling i henhold til naturmangfoldloven § 18, første ledd, bokstav b

Formålet med uttak etter naturmangfoldloven § 18, bokstav b er å forhindre skade. Etter annet ledd kreves det i tillegg både at uttak ikke truer bestandens overlevelse og at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte. Loven må forstås slik at den oppstiller et visst minstekrav til skadens alvorlighetsgrad og omfang. For bjørn er det i praksis skade på sau og tamrein som er aktuelle skadetyper.

Vurdering av vilkåret om at uttaket må avverge skade

I områder hvor brunbjørn kan komme i kontakt med beitedyr vil det alltid være en mulighet for at skader kan oppstå. Med hensyn til at beitebruken omfatter det meste av arealene i regionen, samt historiske tapstall tilbake i tid, mener sekretariatet at det er et skadepotensial i hele region 3/ Oppland. Det slippes et stort antall sau og tamrein på utmarksbeite i regionen, og i en del områder har det gjennom flere år vært skader forårsaket av bjørn. Sekretariatet anser at vilkåret om at uttaket må avverge skade er oppfylt for fastsettelse av kvote for skadefelling og lisensfelling i hele regionen. Det legges også vekt på prinsippet om differensiert forvaltning. Region 3 har ikke forvaltningsområde for bjørn, og terskelen for å tillate felling skal være lav i hele regionen.

Vurdering av vilkåret om at formålet ikke kan nås på annen tilfredsstillende måte

Skadepotensialet kan mest effektivt reduseres gjennom tiltak som skiller beitedyr og bjørn. Samtidig er dette inngripende tiltak som legger begrensninger på beitebruken. Det fremgår av rovviltforliket at soneinndelingen skal forvaltes tydelig. Dette innebærer blant annet at beitenæringen skal tilpasses rovvilt i rovviltprioriterte områder, mens det i beiteprioriterte områder skal være lav terskel for uttak av rovvilt. Det skal mer til for å se andre tiltak som tilfredsstillende i beiteprioriterte områder, der også landbruksfaglige hensyn må vektlegges, enn i rovdyprioriterte områder. Med bakgrunn i dette anser sekretariatet at det ikke finnes andre forebyggende tiltak som på en tilfredsstillende måte kan redusere skadepotensialet. Når det gjelder kvote for skadefelling, skal Statsforvalteren gjøre en vurdering av om formålet kan nås på annen tilfredsstillende måte i hvert tilfelle der det kan være aktuelt å gi skadefellingstillatelse.

Sekretariatets konklusjon

I region 3/ Oppland er det ikke regionalt bestandsmål for brunbjørn, og nemnda har myndighet til å vedta kvoter for felling. Sekretariatet anser at det rettslige grunnlaget for betinget skadefelling og lisensfelling av brunbjørn er oppfylt. For å forebygge skader på beitedyr, og med hensyn til bestandssituasjonen, anbefaler sekretariatet at det fastsettes en samlet kvote for skadefelling og lisensfelling på 4 brunbjørner i region 3/ Oppland. Sekretariatet anbefaler at binne med unge(r), samt hennes unge(r) unntas fra skadefelling og lisensfelling.

Med hilsen

Vebjørn Knarrum (e.f.)
avdelingsdirektør

Therese Ruud
seniorrådgiver

Sekretariatet for Rovviltnemnda i region 3, 28.04.2023